

OPEN BRIEF AAN ALEXANDER PECHTOLD

Geef niet gratis weg wat van ons allemaal is!

Geachte heer Pechtold, beste Alexander,

Ik weet het: ronde 1 van de kabinetsformatie is mislukt, maar ik moet me erg vergissen als D66 ook niet aan tafel zal zitten in ronde 2. En in die ronde zal D66 bij afwezigheid van GroenLinks de belangrijkste vertegenwoordiger zijn van al die mensen die ernst willen maken met het klimaatbeleid en de energietransitie. Wij als NLVOW komen op voor de rechten en belangen van omwonenden bij de bouw en exploitatie van windparken, maar het slagen van de energietransitie is ook voor ons van het allergrootste belang. Vandaar deze open brief.

Want in alle drukte van de coalitieonderhandelingen wil ik je en je D66 collegae - mag ik "je" zeggen? – toch opmerkzaam maken op het feit dat er met energie uit wind en zon iets veel fundamenteler aan de hand is dan de rechten en belangen van omwonenden: het gaat om de rechten en belangen van alle burgers van ons land. Zoals wij als NLVOW opkomen voor de rechten en belangen van omwonenden zo zou D66 - juist D66 met een groene en een sociale agenda - moeten opkomen voor de rechten en belangen van alle burgers van ons land als het gaat om energie uit wind en zon. En juist de coalitieonderhandelingen zijn HET moment om dat te doen! Ook in ronde 2

Waar heb ik het over? Het gaat mij om een zeer merkwaardige kronkel in ons denken.

Wind en zon zijn van ons allemaal. Wie kan het daar mee oneens zijn? Als wind en zon van ons allemaal zijn, dan geldt dat ook voor de "energie-inhoud" van wind en zon, dat wil zeggen: de energie die beschikbaar is om er uit te halen. Die energie-inhoud is dus een "common good". Als dat zo is - en wie kan het ontkennen? - kan iemand mij dan uitleggen waarom de overheid die energie-inhoud gratis en voor niks weggeeft aan de eigenaar van de grond waarop een wind- of zonnepark wordt gebouwd en/of aan de commerciële partijen die op die grond een park exploiteren? Iets dat van ons allemaal is, wordt zo maar weggeven aan commerciële marktpartijen. Sterker: de overheid subsidieert die marktpartijen zelfs om met "ons" common good aan de haal te gaan!

Voor de energie-inhoud van gas, olie, steenkool en aardwarmte ligt het fundamenteel anders!

De Mijnbouwwet is duidelijk: delfstoffen als gas, olie en steenkool dieper dan 100 meter en aardwarmte dieper dan 500 meter zijn eigendom van de staat en zonder concessie van de staat moet iedereen er af blijven. Hier wordt dus helemaal niets gratis weggegeven aan commerciële partijen. Integendeel, bij het verlenen van een concessie stelt de overheid allerlei eisen, ook om te verzekeren dat de staat - wij dus allemaal - deelt in de opbrengsten. Zie de miljarden die wij met elkaar verdienen aan het Groningse aardgas. We hebben er onze verzorgingsstaat mee gefinancierd! (En, ja, daarom staan we collectief in het krijt bij de slachtoffers van de Groningse aardbevingen).

Een voorbeeld hoe absurd de situatie is. Als een bedrijf als Shell olie en/of gas uit de zeebodem van de Noordzee wil halen, dan heeft het daarvoor dus een concessie nodig en daarbij worden voorwaarden gesteld

om te bereiken dat wij als burgers van dit land via onze overheid delen in de opbrengsten. Maar als diezelfde Shell energie wil halen niet uit de bodem van de Noordzee, maar uit de wind die daarboven zo overvloedig waait, dan geeft de overheid de energie-inhoud van die wind gratis weg. Staat die overheid zelfs te jubelen dat er maar heel weinig subsidie nodig is voor dat nieuwe windpark van Shell. Is dat niet heel merkwaardig? Shell betaalt aan ons allemaal als het bedrijf een barrel olie of een kubieke meter gas uit de bodem van de Noordzee haalt, maar betaalt helemaal niets aan ons - krijgt zelfs geld toe - als dat bedrijf een zelfde hoeveelheid energie haalt uit de wind boven de Noordzee. Shell krijgt zelfs de grond er gratis bij hoewel ook die grond - het continentale plat - van ons allemaal is.

Nee, ik ga niet mee met het verweer dat we wind en zon gratis moeten weggeven omdat het een hernieuwbare bron is en omdat anders de energietransitie van fossiel naar hernieuwbaar niet op gang komt. Het gaat mij om het principe: uitgangspunt moet zijn dat de energie-inhoud van wind en zon een common good is, dus van ons allemaal is. Als we dat uitgangspunt eenmaal hebben vastgelegd - net als voor gas, olie, steenkool en aardwarmte - dan kunnen we vervolgens gaan praten over de prijs. En misschien moeten we die laag houden voor het hogere doel van de energietransitie, maar "first things first": wind en zon en wat daar aan energie uit te halen is, zijn van ons allemaal en kunnen niet zo maar worden ingepikt alsof ze van niemand zijn.

Misschien is het voor de huidige en al toegewezen wind- en zonneparken op land en op de Noordzee al te laat - verkregen rechten en zo – maar laten we zo snel mogelijk ophouden met gedachteloos en gratis weg te geven wat van ons allemaal is. In elk geval voor windenergie op zee want daar gaat de komende jaren heek wat mee gebeuren. Want, Alexander, denk eens met mij mee, ook met het oog op het te sluiten regeerakkoord. Stel dat energie uit wind en zon over een paar jaar goedkoper is geworden dan energie uit fossiel en dat er - halleluja - geen subsidie meer nodig is voor duurzame energie. Dan gaan de bedrijven die wind- en zonneparken exploiteren mooie winsten maken. Niks op tegen behalve één ding: ze maken die winsten zonder een cent af te dragen aan ons allemaal voor de bron van al die winsten: onze wind en onze zon.

Ik denk dus dat we over een paar jaar spijt als haren op ons hoofd zullen hebben: de overheid krijgt niets meer binnen uit concessies voor fossiele brandstoffen want die gebruiken we niet meer - mooi! - maar de overheid krijgt dan evenmin iets binnen uit de exploitatie van wind en zon want de energie-inhoud daarvan gaven we gratis weg! Althans daar zijn we nu druk mee bezig.

Beste Alexander en D66'ers: ziehier de reden voor mijn oproep om niet zo maar weg te geven wat van ons allemaal is. Accepteren jullie in de coalitieonderhandelingen dat een common good zo maar gratis wordt weggegeven aan commerciële marktpartijen? Hoe hard willen jullie vechten voor het principe dat windenergie en zonne-energie van ons allemaal is?

En verklaart dit alles ook niet waarom er zoveel verzet is tegen windenergie op land: het onbewuste, maar o zo juiste gevoel van burgers dat windondernemers zich iets toe-eigenen dat van ons allemaal is?

Albert Koers
Prof. em. Universiteit Utrecht